

ÂŞIĞIN TRAJİK İKİLEMİ: VUSLAT VE AYRILIK

Halil ÇELTİK*

ÖZET

Âşık, sevgiliye kavuşmak için yanıp tutuşur; ancak ne yaparsa yapsın sevgiliye kavuşma imkânını bulamaz. Âşık, sevgili karşısında sürekli hasret çekmeye mahkûmdur. Sevgili, âşığa fırsatlar sunar; ama âşık bu fırsatları değerlendiremez.

Vuslat ve hicran ikilemi yaşayan âşığın ayrılığı hiç bitmez. Üstelik sevgiliye ulaşmasına engel olan sadece rakipler değildir; kendisi de vuslat için bir engel olur. Âşık, kavuşma heyecanı ile kendisini kaybeder. Sevgilinin hasretine de vuslatına da dayanamayan âşığın trajik bir hâli vardır.

Burada, âşığın bu trajik durumu örneklendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Aşk, âşık, sevgili, ayrılık, divan şiiri.

THE TRAGIC DILEMMA OF LOVER: REUNION AND LEAVE

ABSTRACT

Lover will burn to reach his darling, but what if you do not find the possibility of a reunion with beloved. Lover doomed in the face of darling. Darling provides the opportunities to lover, but lover cannot evaluate these opportunities.

Never finishes dilemma of lover that reunion and leave. Moreover, to prevent access to the beloved is not the only competitors, is itself an obstacle to reunion. Lover loses himself with the reunion excitement. Also

---

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü, halilceltik@hotmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

could not resist the longing to become the darling of the tragic state of lover is.

In this study, we will illustrate the tragic dilemma of lover.

Key Words: Love, lover, darling, leave, Old Turkish Literature.

Giriş

Şiirde ele alınan aşk, genellikle âşık-sevgili-rakip üçlüsü etrafında işlenir. Aslında rakip de bir nevi âşıktır; ama sevgili karşısında âşığa göre daha şanslıdır. Rakibin görevi, âşıkla sevgilinin arasına girerek âşığı sevgiliden uzaklaştırmaktır. Âşık, ortada bir rakip olsa da olmasa da sevgili karşısında hep talihsizdir.

Şiirde sevgili, gerçek hayatta olduğundan çok divan şiiri estetiğinde idealize edilen özellikleriyle ön plana çıkar. Rakiplere karşı lütufkâr, âşığa karşı son derece zalimdir; âşığı görmezden gelir, ondan bir selamı bile esirger. Âşıklar ne kadar peşlerinden koşsa da sevgililer onlardan hep kaçır; âşığın sevgiliyi görüp onunla konuşabilmesi onun için büyük bir lütuftur. Bu da çok fazla gerçekleşen bir durum değildir.

Sevgili gibi âşığın özellikleri de idealize edilen örneklere uygun olarak takdim edilir. Sevgili karşısında daima yalvarıp yakaran, sevgiliye ulaşabilmek için hiçbir engelden yılmayan, tek amacı sevgiliye kavuşmak olan; ama bunu gerçekleştirmesi neredeyse imkânsız gibi görünen bir âşık tipi vardır.

Âşığın kaderi hep ayrılık, hicran, firkat acısı çekmektir. Bundan kurtulması da pek mümkün değil gibidir. Âşığın tek isteği sevgiliye kavuşmaktır. Onun çektiği bütün acılar, kederler hep sevgilinin hasretinden kaynaklanır. Âşığın amacı sevgiliye kavuşmaktır; ama bir türlü kavuşamaz; kavuşma imkânı bulsa, kavuşsa bile bu olağanüstü durumun heyecanıyla kendinden geçer; sevgiliye geçirebileceği zamanı iyi değerlendiremez. Bir yandan bütün hedefi sevgiliye kavuşmak olan; ama kavuşma şansını da iyi kullanamayan âşığın trajik bir hâli vardır. Âşık ne sevgilinin hasretine dayanabilmekte ne de bu hasreti sona erdirmeyi başarabilmektedir. Bir taraftan kavuşma arzusu, bir taraftan da bitmeyen hasret karşısında âşık, trajik bir aşk yaşar.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Burada, âşığın sevgiliye kavuşma özlemi çekerken ona kavuş fırsatlarını kaçırmamasıyla düştüğü trajik aşk hadisesi üzerinde durulacak ve âşığın yaşadığı ikilem örneklendirilecektir. Buradaki amacımız, âşığın vuslat ve hicran arasındaki ikilemini ortaya koymaktır.

Âşığın Trajik Hâli

Âşıkların hâli bazen çok trajik bir durum alabilir veya âşıklar kendilerini çok trajik bir durumda gösterebilirler. Böyle bir âşığın hâlini açıklayan en güzel örneklerden birisi, aşağıdaki beyittir. Burada bir ikilem yaşayan âşık, sürekli çaresizlik içindedir. Sevgiliye ulaşmak, sevgisini ona ifade etmek ister; ama sevgilinin etrafında hep birileri vardır. Bu kalabalıktan dolayı âşığın sevgiliye rahatça ulaşip derdini söylemesi, onunla baş başa kalıp gönlünü ona açabilmesi neredeyse imkânsız gibidir. Yine de kısa bir süre bile olsa, tenhaca bir yerde sevgiliye rastlama şansını yakalar. Sevgiliyle baş başa görüşme fırsatını bulur bulmasına da, bu defa sevgilinin karşısında heyecandan kendisini kaybeder; dili tutulur, ne diyeceğini bilemez. Daha önce sevgiliyi tenhaca görme fırsatını bulup ona derdini söyleyemeyen âşık, bu defa da kavuştuğu bu büyük fırsatın şaşkınlığıyla dili tutulduğundan kendisini sevgiliye ifade edemez. Durum böyle olunca, âşık, kalabalıktan (ya da aşk hadisesindeki rakip meselesinden) sevgiliye ulaşamadığı gibi, ulaştınca da sevgiliye hasret kalır. Kısaca, âşık, her durumda ayrılık hâlini yaşamaya devam eder:

*Arz-ı hâl etmeğe hergiz seni tenhâ bulamam
Seni tenhâ bulıcak kendimi aslâ bulamam¹*

Ulvî (Tarlan 1948: 94)

Âşık sevgiliye tenhada kavuşamadığı gibi, kavuşma sırasında da utangaçlığı sebebiyle sevgiliyle rahatça görüşüp konuşamaz. Nev'î, sevgiliyi tenhada görememekten şikâyetçidir. Görüşme gerçekleşse bile, sevgili âşığa karşı nasıl davranacağı konusunda kararsız; âşık da sevgili karşısında utangaçtır. Dolayısıyla âşık vuslatta bile firkatten kurtulamamaktadır:

*Ol serv-i hoş-hırâmı tenhâ bulup ne çârê
Ol bî-karâr böyle ben şerm-sâr böyle*

Nev'î (1977: 363/446-3)

Sevgilinin hasretine dayanamayan âşıklar, onu görmenin sevincine de dayanamazlar. Selikî, sevgili görünce ona hâlini arz edemez; çünkü onu görmenin hayretiyle boğazı düğümlenir, nefesi kesilir ve konuşmaya gücü yetmez:

¹ Bu beyit, "hergiz" yerine "cânâ" yazılarak Selikî'ye de atfedilmektedir (Pala 1997: 79).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Arz-ı hâl edemezsem yâra Selikî göricek
Hayret alır kalırım şöyle ki dem-beste vü lâl
Selikî (Zülfe 2006: 28/37-5)

Cafer Çelebi, sevgiliye karşı çektiği hasreti dile getirmek, durumunu sevgiliye bildirmek ister. Ancak birden bire bir ağlama tutar ve böylece ağlamaktan dolayı ağzını açıp hâlini ifade edecek gücü bulamaz. İki gözü iki çeşme ağlayan âşığın, ağlamaktan derdini söylemeye imkânı kalmaz (Selikî bu matla beytini, bir mütekerrir müseddesinin vasıta beyti yapmıştır Zülfe 4/2):

*Söylemek kasd etdiğimde yâre derd ü hasretim
Ağlamak tutar beni güftâra kalmaz kudretim*

Cafer Çelebi (Erünsal 1983: 339/136-1)

Yahya Bey, cihanın sultanıyla görüşüp hâlini çoktan arz edebilecektir; fakat onun yüzüne bakınca sabırsız, kararsız gönlü gibi akıllı da birden dağılıverir. Kendisini toparlayıp hâlini arz edemez:

*Çokdan ol şâh-ı cihâna arz ederdim hâlimi
Bakıcak sabrım gibi aklım eğer dağılmasa*

Yahya Bey (1977: 530/406-4)

Âşığımız sevgiliyi senede bir gün görme şansı yakalar ve bunu sevgiliye kavuşma bayramı kabul eder. Ancak onu görünce hemen ağlamaya başladığı için de doya doya bakamaz, ona kavuşamaz:

*Her kaçan yârin yüzün görsem gözüm giryân olur
Yılda bir bayram olur onda dahi bârân olur*

Behiştî (Aydemir 2000: G 34/1)

Nusret de periye benzettiği sevgiliyi görünce, bu olağanüstü durum karşısında sanki cin çarpmış gibi perişan olup kendini kaybeder. Eğer sevgiliyi bir gün göremeyecek olursa bu defa da hasretten harap olur. Dolayısıyla âşığımız sevgiliyi görse de görmese de hâli perişandır:

*Perî cemâlin gördükde bî-mecâl olurum
Ya görmesem anı bir gün harâb-hâl olurum*

Nusret (Tuman 2001: II/1060)

Bazen âşığın derdi o kadar büyük olur ki, sevgiliyi görse bile, ağzını açıp da derdini ona anlatamaz. Çünkü içi yanan âşığın ağzından ateşler saçılır. Bu ateş, dünyayı yakmaya yeter. Bu sebeple âşık, ağzını açıp da derdini söyleyemez:

*Arz-ı hâl etmeğe ey şeh nice açam dehenim
Âleme od bırakır súz-ı dilimden suhanım*

Selikî (Zülfe 2006: 30/43-1)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Çaresiz ve Uykusuz Âşık

Âşığın kaderi ayrılık ve hasret üzerine kuruludur. Âşık, sürekli hasret çeker, sevgiliye kavuşma fırsatı bulsa bile, bir engel çıkar ve bu fırsattan yararlanamaz. Sevgiliye kavuşabilme ümidini yitirmeyen âşık, bu ümit için bir şans yakaladığında da bu şansın heyecanı ile ne yapacağını bilemez ve sonunda fırsatı kaçırmayıp.

Âşığın sevgilisi bir peridir; daha doğrusu bir peri kadar güzeldir. Tabii perileri görmek mümkün değildir. Hâl böyle olunca da âşığın sevgiliyi görüp ona kavuşmasına çare yoktur. Ama olağanüstü bir durum meydana gelir ve bu peri (ye benzeyen sevgili), âşığa acır, ona lütufta bulunur. Senin bana kavuşman pek mümkün görünmüyor ama günün birinde bir gece düşünene gireceğim, beni rüyada da olsa göreceksin, bana kavuşacaksın diye âşığa müjde verir. Bu müjde veya şans, âşık için o derece büyük bir lütuftur ki, sevgiliyi rüyada bile olsa görmenin heyecanı ile âşığın gözüne sevinçten uyku girmez. Bu haber üzerinden günler, aylar değil; yıllar geçer; âşığın gözüne uyku girmez; uyuyamayan âşık, rüyasında bile sevgiliyi göremez. Sevgili âşığa bir şans verip rüyasına girmeyi kabul eder; ama heyecandan bir türlü uyumayı başaramayan âşık, yine sevgiliyi görme fırsatını bulamaz:

Ayıldı ol perî bir gün düşünene gireyin bir şeb

Sevincimden nice yıllar geçipdir görmedim uyhu

Zâtî (Çavuşoğlu-Tanyeri 1987: 138/1222-2)

Sevgiliyi rüyada bile göremeyen âşığın biri de Ziyâî'dir. Zâtî, sevgiliyi görme ihtimalinin sevinciyle uyuyamazken; Ziyâî, sürekli feryat edip ağlamaktan dolayı uyuyamadığından ne rüya görür ne de sevgiliyi. Sevgili, çok ürkek olmasıyla tanınan âhûya benzetilmiş. Feryat, figan, gürültü de zaten uykuyu da âhûyu da kaçırmaya yeter:

Umardım kim düşümde seyr idem âhû-yı Ken'an'ı

Gözüm uyku yüzün görmez Ziyâî'nin figânından

Ziyâî (Gürgendereli 2002: G 260/310-5)

Âşık, sevgiliyi göremediği gibi, rakiplerin de görmesine engel olur. Hasret derdiyle gece gündüz ağlayan âşığın feryatları, kimseyi uyutmaz; bu sayede hiç kimse sevgiliyi rüyasında göremez. Sevgiliyi aşırı derecede kıskanan âşık, kendisi gibi başkalarının da onu görmesine engel olur:

Katı korkardım cemâlin göreler düşde diye

Şükr kim uyku uyutmaz âh u efgân kimseye

Necati Bey (Tarlan 1992: 391/541-6)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Talihsiz Âşık

Âşık bazen sevgiliye kavuşma fırsatı bulmuş gibi görünse de kavuşma gerçekleşmez. Şu örnekteki sevgili, âşığına son derece lütufkârmış gibi görünür. Ancak sevgili, her ne kadar âşığa geleyim de beraber bir akşam geçirelim dese bile bu bir türlü gerçekleşmez; çünkü âşığın şansı yaver gitmez. Âşığın bahtında gün bitip de akşam olmaz. Gündüz gelmeyen sevgili, akşam geleceğine söz verirse de akşam olmadığı için yine vuslat gerçekleşmez:

*Gelem ahşamlayam demişdi ol mâh
Sitâremde dirîgâ akşam olmaz*

Necati Bey (Tarlan 1992: 249/219-5)

Âşığın tek derdi sevgiliye kavuşmaktır. Ancak bunu gerçekleştirebilmesi için önce bir güzel bulup onun gönlüne girmesi gerekir. Talihsiz âşığın mal mülk, para, gençlik gibi her türlü imkânı varken sevgilisi yoktur; bir sevgili buluncaya kadar da elindeki imkânları kaybettiği için ona kavuşamaz. Haşmet, bu durumu şöyle dile getirir:

*Ruhsat bulunur dâmen-i cânân ele girmez
Cânân bulunur kûşe-i imkân ele girmez*

Haşmet (Arslan-Aksoyak 1994: 214/89-1)

Hayâlî Bey de benzer bir durumdan şikâyetçidir. "Etine canına dolgun güzeller kucaklamak mümkün olabilirdi; ama Hayâlî neylesin ki kırk yılda bir böyle bir işe kalkıştığında da cüzdanı tamtakırdır." (Kurnaz 1997: 462):

*Etine cânına dolu güzeller koçmak olurdu
Hayâlî neylesin cür'et deminde kîse arıkdır*

Hayâlî Bey (Tarlan 1992: 125/105-5)

Şu örnekte Nedim, biraz daha şanslı gibidir. Nedim her ne kadar yukarıdaki örneklerde olduğu gibi sevgiliye hasretten bahsedermiş gibi görünse de o sevgiliye kavuşuyor. Sevgili naz yapmıyor; âşıkla yan yana; ancak sevgiliye tenhaca kavuşup onunla baş başa kalma imkânı bulamayan âşık, çevredeki rahatsız edici bakışlardan yakınıyor. Rahatsız edici bakışlarını âşıkla sevgili üzerinden ayırmayan kalabalık, nergis-göz ilgisinden dolayı, nergise benzetiliyor:

*Olmadı tenhâca bir işret çemende yâr ile
Üstüme göz dikdi nergisler niğebân oldu hep*

Nedîm (Macit 1997: 277/9-4)

Aşk ve misk gizlenmez demişler. Ravzî çektiği ayrılık hummasıyla sararıp solar. Âşıklığın alâmetlerinden olan bu sarı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

yüzüyle âşık olduğunu gizleyemez; ama inkâr edecek durumu da yoktur; çünkü sarı benzi onu ele verir:

*Âh kim tâb-ı teb-i hicrân benzim etdi zerd
Derd-i yâri eylemek ikrâr güç inkâr güç*

Ravzî (Aydemir 2007: G 278/154-3)

Âşıklığın alâmetlerinden biri de âşığın vücudundaki dâğ denilen yaralardır. Âşık, sinesindeki dâğları, yaraları sevgiliye arz ederek sevgiliye aşkını ilân edip durumundan haberdar etmek ister. Ancak gamdan o derece zayıflar ki üzerindeki incecik gömleğini yırtıp da sinesindeki yaraları gösterecek dermanı bulamaz. Böylece aşkını sevgiliye duyurup ona kavuşma imkânı bulamaz:

*Eğërçi dâğ-ı sînem yâre arz etmek murâdımdır
Velâkin za'fdan tâkat mi var çâk-i girîbâna*

Sinanî (Tuman 2001: I/454)

Âşığımız sevgiliyle yüz yüze görüşme fırsatı bulsa bile, sevgilinin hazırcevap olan gözü ve yan bakışları, âşığın kavuşma isteğini dile getirmesine engel olur. Âşık hem sevgiliyle yan yanadır hem de ona hasrettir:

*Arz-ı visâle söz bulamaz olsa rû-be-rû
Uşşâka çeşm ü gamzesi hâzır-cevâb iken*

Şahid (Tuman 2001: II/477)

Mektup ikiyüzlü (sayfanın önü ve arkası), kalem iki dilli (eski kalemlerin, dolmakalemlerin, divitlerin ucu yarık olduğu için iki parça), âşık ise dilsiz bir hâldedir. Böyle olunca âşığın hâlini sevgiliye bildirmesine çare yoktur:

*Nâme iki yüzlü hâme dü zebân ben bî-zebân
Bilmezem ne vech ile i'lâm edeyim hâlîmi sana*

Basîrî (Kurnaz 1997: 78)

Vuslat-Firkat İkilemi

Âşık bazen ayrılık derdiyle çok trajik durumlara düşer. Ne hasrete dayanacak gücü kalır ne de kendisinde sevgiliye kavuşabilmek için bir şeyler yapabilecek gücü bulur. Bir taraftan ayrılık derdi bir taraftan sevgiliye kavuşma yolunda bir şey yapamayacak hâlde olması, âşığı kahreder.

Nev'î, âvâre gönlüyle ne yapacağını bilemez. Çünkü ne sevgiliye kavuşabilmiş ne de onun hasretine dayanabilmiştir:

*Hiç neyleyeyim bu dil-i âvâreyi bilmem
Ne vuslata kâdir sana ne firkate sâbir*

Nev'î (1977: 237/144-4)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Nev'î, sevgiliye kavuşmuş olsa bile mutlu değildir; çünkü vuslat sırasında aklına ayrılık düşer; sevgiliden uzak kalmanın korkusuyla vuslatın bile tadını çıkaramaz:

Vuslatda bîm-i hicrân hecrinde mihnet-i cân
Derd-i firâk böyle vasl u kinâr böyle

Nev'î (1977: 363/446-2)

Kendisini bir âşık olarak tanıtan İshak Çelebi, birbirine benzeyen şu üç beytinde, sürekli ikilem içinde trajik bir durum yaşar. Âşığımız ne sevgilinin hasretine sabreder ne de onu görmeye dayanabilir. Bir taraftan hasret, bir taraftan da sevgiliyi görmenin verdiği heyecan, âşığı perişan edip öldürür:

*Görmese gamdan ölür görse yüzün olur helâk
Bu iki işde dil-i şeydâyı hayrân eyledün*

İshak Çelebi (1990: G 209/142-5)

*Mukarrer oldu be-her hâl ölmemiz İshâk
Gelirse şevk ile gelmezse intizâr ile*

İshak Çelebi (1990: G 298/275-5)

*Dostum hastalığın görmelidir İshâk'ın
Bir güzel görse ölür görmese kalır bîmâr*

İshak Çelebi (1990: G 172/84-7)

Vâsîf da aşk derdiyle o hâle gelmiştir ki, ne hâlini beyan etmeye gücü vardır ne de kavuşmak için ricada bulunabilmektedir:

*Ne beyân-ı hâle cür'et ne figâna tâkatim var
Ne recâ-yı vasla gayret ne firâka kudretim var*

Vâsîf (Gürel 1999?: 292/24-1)

Âşık, sevgiliyi kısa bir süre bile olsa görmeden duramaz; hasret derdiyle gamlanır. Sevgili herkesten kıskanan âşık, onu başkaları (rakipler) ile görmeye de dayanamaz, helâk olur. Zaten onu en çok üzen de sevgiliyi görememek değil; başkalarıyla beraber görmektir:

*Görmesem bir dem seni gam derdnâk eyler beni
Gayr ile görsem eğer gayret helâk eyler beni*

Vâsî' Alisi (Âşık Çelebi 1994: 608)

Tezkiresine Ali Çelebi'nin yukarıdaki beytini kaydeden Âşık Çelebi, fakir bu manayı bu yüzden edâ ettim diyerek bir nazire yapar. Onun da sevgili karşısındaki durumu aynıdır:

*Yalınız görsem seni hayret helâk eyler beni
Gayr ile görsem eğer gayret helâk eyler beni*

Âşık Çelebi 1994: 608

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Şu örnekteki âşığımız, yukarıdaki âşıklara göre daha şanslıdır. Onlar sevgiliyi rüyada bile göremezken buradaki sevgili, âşığın yanına gelmektedir. Ancak âşık yine de hâlinde memnun değildir; çünkü sevgili âşığı bekletip çok geç gelmekte ve azıcık durup hemen gidivermektedir. Her ne kadar burada âşık sevgiliye kavuşuyormuş gibi görünse de bu çok kısacık bir görüşme olduğundan, âşığımız yine sevgilinin hasretini çekmeye devam eder:

Yollara bakmak ile pür-hûn olupdur gözlerim

Âh senin geç geç gelip tez tez durup gidişlerin

Necati Bey (Tarlan 1992: 281/292-2)

Sonuç

Divan şairinin kendine en uygun bulduğu rol, âşıklıktır. Fakat bu âşık, divan şiiri geleneği içinden konuşur, şair sadece kendini değil; geleneğin belirlediği âşık tipini anlatır.

Divan şiiri geleneğinde âşığın kaderi ayrılık ve hasrettir. Âşık, sürekli olarak sevgiliye kavuşmak ister; sevgilinin hasretine dayanacak gücü yoktur. Sevgiliye kavuşma ümidiyle yaşar. Sevgiliyi rüyada görme ihtimali bile âşık için büyük bir müjdedir. Sevgiliye rüyada kavuşma fırsatıyla yıllarca gözüne uyku girmediği için onu rüyasında da göremeyip hasret çekmeye devam eder.

Âşığın hâli, vuslatta da hicranda da hep trajiktir. Ayrılığa sabredemez; sevgiliyi görmeye de dayanamaz. Hem ayrılıktan şikâyetçi olur hem de vuslatın sevincine dayanamaz. Zaten geleneğe göre de sevgiliye kavuşması son derece zordur.

Ayrılık acısı da kavuşma heyecanı da âşığın perişan olmasına yeter. Âşığın bütün isteği sevgiliye kavuşmaktır; ama sevgiliye kavuşma şansını yakalasa bile, ona kavuşacak gücü yoktur. Aslında divan şairi, kavuşmakla birlikte aşkın biteceğine inandığından, şiirde genellikle ayrılık ve hasretten bahseder.

Örneklerde şairlerin hepsi aynı konudan yakınıyormuş gibi görünse de aslında aralarında bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Temel konu âşığın kavuşmak isteği ve bu kavuşmanın da bir şekilde hicrana dönüşmesidir. Ama özellikle Nedim'in beytindeki gibi örneklerde, âşık her ne kadar geleneğe uyup sevgiliye hasretmiş gibi görünse de aslında sevgiliye kavuşabilmektedir. Geleneğe uyarak hasretten şikâyet edilmesine rağmen, yüzyıllar geçtiğiçe hasretin yerini vuslat almaya başlayacaktır.

Sonuç olarak örneklerdeki âşık, divan geleneğinin belirlediği çizgide hareket eder; trajik bir aşk yaşar, ayrılığa da vuslata da dayanamaz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

KAYNAKÇA

- ARSLAN, Mehmet - İ. Hakkı Aksoyak (1994): *Haşmet Külliyyâtı*, Sivas, Dilek Matbaacılık.
- Âşık Çelebi (1994): *Meşâirü'ş-Şuarâ İnceleme Tenkitli Metin*, 2 Cilt, Haz. Filiz Kılıç, Ankara, Gazi Ü., SBE, Doktora Tezi.
- AYDEMİR, Yaşar (2000): *Behiştî Divanı*, Ankara, MEB Yayınları.
- AYDEMİR, Yaşar (2007): *Ravzî Divanı*, Ankara, Birleşik Kitabevi.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed - M. Ali Tanyeri (1987): *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*, İstanbul, İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını.
- ERÜNSAL, İsmail E. (1983): *The Life and Works of Tâcizâde Ca'fer Çelebi with a Critical Edition of His Dîvân*, İstanbul, İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- GÜREL, Rahşan (1999?): *Enderunlu Vâsîf Divanı*, İstanbul, Kitabevi Yayını.
- GÜRGENDERELİ, Müberra (2002): *Hasan Ziyâî Hayatı Eserleri Sanatı ve Divanı (İnceleme-Metin)*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İSEN, Mustafa (1990): *Usûlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- İshâk Çelebi (1990): *Divan Tenkitli Basım*, Haz: Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri, İstanbul, Mimar Sinan Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını.
- KURNAZ, Cemâl (1997): "Çizgidsı Güzeller", *Türküden Gazele Halk ve Divan Şiirinin Müştarekleri Üzerine Bir Deneme*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- KURNAZ, Cemâl (1999): *Türkiye Orta Asya Edebî İlişkileri*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- MACİT, Muhsin (1997): *Nedim Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Nev'î (1977): *Divan*, Haz. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri, İstanbul, İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını.
- PALA, İskender (1997): *Şi'r-i Kadim Şiir Şerhleri*, İstanbul, Ötüken Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihad (1948): *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri Ulvî-Meâlî-Nihanî-Feyzî-Kâtibî*, İstanbul, İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını.
- TARLAN, Ali Nihat (1992): *Hayâlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

TARLAN, Ali Nihat (1997): *Necati Beg Divanı*, İstanbul, MEB Yayınları.

TUMAN, Mehmet Nâil (2001): *Tuhfe-i Nâilî - Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri I-II*, Haz: Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatçı, Ankara, Bizim Büro Yayınları.

Yahyâ Bey (1977): *Divan Tenkidli Basım*, Haz. Mehmed Çavuşoğlu, İstanbul, İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını.

ZÜLFE, Ömer (2006): *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri*, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*